

Alle har en historie

Kurt Bach, Herstedvester, har interviewet folk om deres livs historie, lånt fotografier og selv taget portrætter. Det hele er samlet i nogle beretninger, som ligger på Lokalhistorisk Samling. Her bringes et uddrag af en af disse beretninger (redigeret af Jørgen Nielsen).

En dreng fra Vridsløselille

Af Kurt Bach

Familierne Moth og Stolzenbach

Johannes Moths familiehistorie i Vridsløselille er tæt forbundet til Statsfængslet i Vridsløselille og til det gamle bageri Marientorp på Kastanie Alle 3. Førstnævnte ved lokalhistorikerne meget om, men

Johannes Moth. (Foto: Kurt Bach, april 2006)

Marientorp, som Johannes' farfar, Frederik B. Petersen, drev i en årrække omkring år 1900, er der vist ikke ret mange nulevende, som kender.

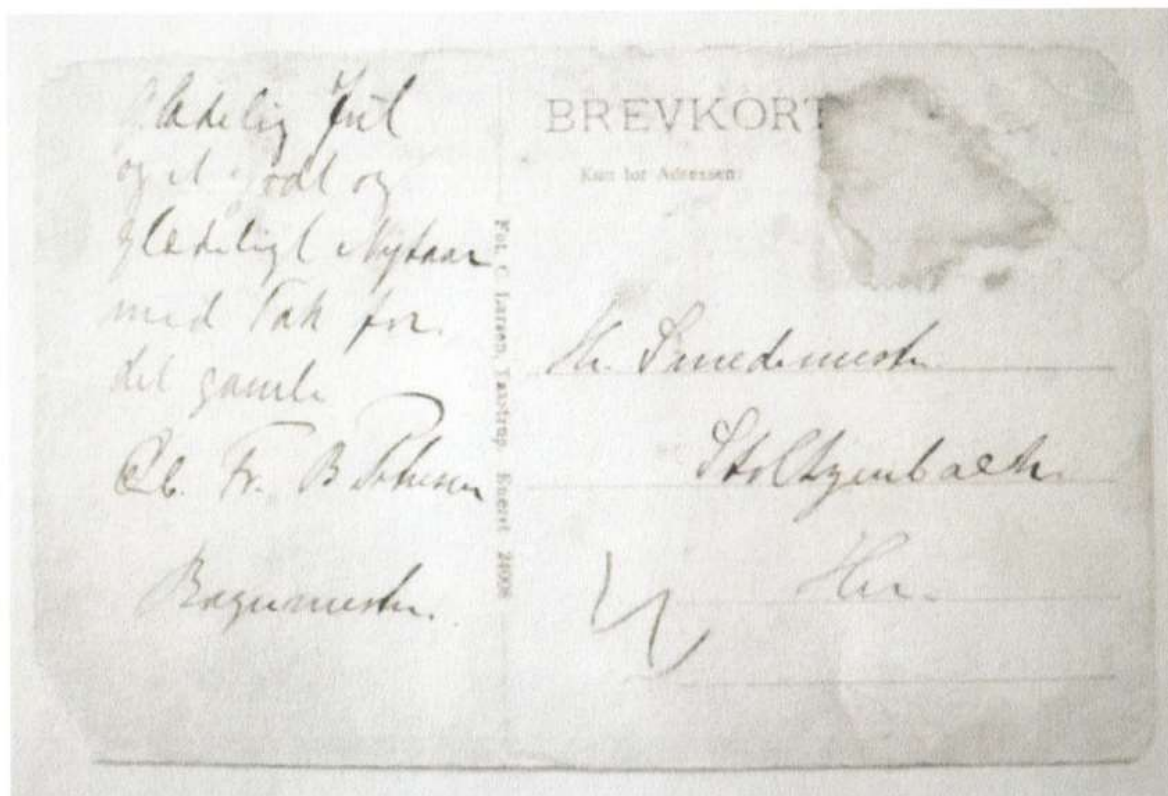

Bageriet "Marientorp", Kastanie Allé. (Privatfoto)

Bagermester Frederik Petersen havde beboelse og udsalg i den bygning som vendte ud mod Kastanie Alle 3 (af ældre borgere kendt som den gamle brugsforening) og bageri bagved. Frederik B. Petersen etablerer sig senere som købmand i Kastrup.

Heldigvis har Johannes bevaret et gammelt mørnet postkort med et billede af bageriet og med en tekst på bagsiden, hvor farfaren bagermester Frederik Petersen sender en jule- og nytårshilsen til morfaren, smedemester Stolzenbach. I Lokalhistorisk Samling findes et tilsvarende billede med årstallet 1913. Dette billede blev for mange år siden indleveret af Det Kgl. Bibliotek, men der var ikke til indleveringen knyttet nogen bemærkninger, som kunne steds- eller personrelatere bageriet i Vridsløselille.

Jule- og nytårshilsen til smedemester Stolzenbach fra bagermester Frederik B. Petersen. (Privateje)

Johannes har ligeledes fortalt, at hans oldemor på mødrene side, Kristine Cathrine Larsdatter (gift Heise) f. 1839 i Borglum, havde virket som jordemoder i Vridsløse. Johannes' forældre Poul Moth (1902-1945) og Else Moth, født Stolzenbach (1900-1970) er begge født og opvokset i Vridsløselille. De var klassekammerater i Vridsløselille Skoles første bygning fra 1872.

Forældrene Else og Poul Moth

Poul Moth bliver handelsuddannet og driver i 1920'erne en købmandsforretning i Jægersborggade i København indtil 1930, hvor de hårde økonomiske tider tvinger Poul Moth til at skifte erhverv. I 1930 bliver han ansat som reservefængselsbetjent ved Vridsløselille Straffeanstalt, 1933 blev han fængselsbetjent og var fængsels-overbetjent ved sin alt for tidlige død i 1945. I forbindelse med ansættelsen ved fængselsvæsenet bosætter familien sig i Vrids-

Poul Moth. (Privatfoto)

Else Moth. (Privatfoto)

løselille, først til leje hos familierne Christian Rasmussen og Rein-drup på Kastanie Alle, og i 1934 byggede familien deres eget hus på Kastanie Alle nr. 13.

Dengang i 30'erne var der en del pensionater i Vridsløselille. Der var nemlig mange ungarke blandt byens fængselsbetjente, håndværkere og gartnere. Else Moth drev et af disse på Kastanie Alle. Blandt sine pensionærer talte hun mange fængselsbetjente, bl.a. Børge Clausen (senere vagtmester og viceborgmester), Dahl, Willy Hansen og Mertz samt skræddermester Malmquist. Kurt husker, at Malmquist efter en privat middag hos fru Moth først i 50'erne roste hendes kogekunst, men fremførte dog levereglen "at man aldrig ved et måltid skulle spise mere, end der var plads til en bøf med spejl-

æg". Efter Poul Moths død i 1945 ophører pensionatet, og fru Moth etablerer sig som byens førende kogekone. Som hjælpere har hun serveringsdamerne fru Martha (Vallentin) Christensen (Roskildevej 128), Mille Rasmussen (maler Knuds kone, Herstedvestervej) og fru Grønbæk Larsen (Linde Alle 1).

Værkmester (smedemester) Hans Julius Stoltzenbach (1871-1934) ansættes som fyrbøder ved Vridsløselille Straffeanstalt i 1898. Han var gift med Ida Stolzenbach (1879-1949). Familien bor i en af bagboligerne mellem den sydlige ringmur og jernbanen – nabo til det dengang smukke parkanlæg bag fængslet.

Johannes' morfar havde stået for alt smedearbejdet i forbindelse med byggeriet af Forvaringsanstalten lige nord for Roskildevejen. Til langt op i 1970'erne var det almindeligt og naturligt at se værk-mestre med deres hjælpere (fangerne) foretage vedligeholdelsesarbejder på fængslets bygninger, herunder tjenesteboligerne og de store udendomsarealer. Alt var rent og ordentligt. Fortorvene på begge sider af Roskildevej blev fejlet hver lørdag formiddag. Det nordlige i mange år under ledelse af Mertz. Sådan er det desværre ikke mere.

Bybud og mælkedreng

Johannes startede allerede som 4-årig som mælkedreng hos Lasse og Alfred (Gl. Vridsløse) og hos mælkemand Jensen fra Taastrup. Som mælkedreng fik Johannes 20-25 øre om dagen. Allerede i skoletiden havde han job hos byens mange handlende og håndværkere. Han var bydreng hos brugsuddeler Georg Jacobsen, købmand Simonsen og skomager Arthur Hansen, hvor Johannes bragte mængder af forsålet fodtøj ud til byens borgere. Arthur Hansen boede i den røde villa på hjørnet af Damgårdsvej og Roskildevej. Huset blev revet ned for 1-2 år siden i forbindelse med Albertslund Kommunes intentioner om at skabe grønne områder langs den nordlige side af Roskildevej.

Den gamle fodboldbane ved Kastanie Allé. (Foto: Kurt Bach, april 2006)

Fritid

Johannes' drengeår i Vridsløselille ligner i sagens natur hans jævnaldrende kammeraters. Traditionen med at børnene også hjalp til, hvor de kunne, er blevet videreført fra generation til generation helt op til vor tid. Det samme gælder for VIF-traditionen. Men her skiller Johannes' generation af fodbold drenge (bl.a. Erling Ipsen og Einar Espersen) sig markant ud og får meget stor betydning for den næste generation af drenge, som startede deres "fodboldkarriere" i slutningen af 1940'erne. Fodboldbanen lå dengang for enden af Kastanie Alle på det i dag åbne areal mellem Kastanie Alle og politistationen. Forholdene var meget primitive – ingen omklædnings- eller bademuligheder.

Skoletid

Johannes kommer i skole i 1934 på Vridsløselille Skole, hvor han møder førstelærer Mikael Lassen, andenlærer Svend Aage Petersen og lærerinde Anna Larsen samt skolesystemets berygtede, men dengang lovlige revselsesret. Mikael Lassen var til spanskrør! Anna Larsen til kindheste! Svend Aage Petersen havde en tredje metode. En uvorn elev blev placeret mellem 2 af klassekammeraterne af det modsatte køn. Johannes husker, at en af hans klassekammerater John Samuelson (Fængselsvej), som var stor af statur, under en revselse tog spanskrøret ud af hænderne på Lassen og knækkede det!!!

Læretid

Johannes kunne ikke fordrage at gå i skole, så i 1942 fandt hans far en læreplads til ham på Jernstøberiet i Glostrup (Gasværksvej). Johannes stod i lære som former i 5 år. Dengang var arbejdsugen på 48 timer og hertil kom 10 timer på Teknisk Skole i Glostrup. Lærlingene kunne lige nå at komme hjem for at spise til aften, og så skulle de stille på skolen kl. 18 med undervisning til kl. 20. Johannes stod i lære sammen med Ib Lauersen, og deres læresvend var Peter Nielsen, Albertslundvej 20.

Soldat under "den kolde krig"

Johannes kom til at aftjene sin værnepligt (1947-1949), da "den kolde krig" startede. Kort efter ankomsten til Rønne afgav 14. artilleriafdeling et batteri til den Danske Brigade i Tyskland. Da dette batteri havde brug for reserver, blev 20 mand fra Johan-

Johannes Moth. (Privatfoto)

nes' batteri overført til brigaden i Tyskland. Soldaterne på Bornholm ville gerne gøre tjeneste i Tyskland. Udvælgelsen af de 20 soldater, som skulle af sted, blev afgjort ved et orienteringsløb. Ved hjælp af lidt snyd og en god soldaterkammerat fra Århus lykkedes det Johannes at komme til Brigaden i Wilhelmshaven. Det var en usikker og turbulent tid for danske soldater i slutningen af 1940'erne på grund af de internationale kriser omkring Berlin.

Tilbage i Vridsløselille – som slagtermester

I slutningen af 1940'erne bliver Johannes slagtermester med forretning i den nybyggede Toften. Fra 1953-1955 er Johannes fængselsbetjent på Forvaringsanstalten og bliver derved den 3. generation af familierne Stolzenbach/Moth, som har været ansat ved et af byens fængsler.

Johannes blev sommeren 1955 i Herstedvester Kirke gift med Grethe fra Dyrlev ved Præstø. Med tiden kommer børnene til: Poul i 1958 (navngivet efter sin farfar Poul Moth), Kirsten 1961 og Lars 1966.

*Grethe og Johannes Moth.
(Privatfoto)*

Ud på landet

Sygdom tvinger familien til at foretage et af de helt store spring i tilværelsen, "at rive rødderne op". Den ældste søn Poul led som lille af astmatisk bronkitis. Johannes søger hjælp hos familielægen Ibsen fra Glostrup, som anbefaler, at familien flytter ud på landet og helst i nærheden af skov. Johannes og Grethe følger lægens råd og flytter i 1964 til Rønnede, hvor de havde købt en gård på 20 tønder

land (senere via naboopkøb udvidet til 30 tønder land). Johannes' gamle venner og bekendte i Vridsløselille var rystede. Kunne gården brødføde familien?

Flytningen hjalp på sønnen Pouls helbred, for Grethe og børnene gik jævnligt ture i en nærliggende skov, og livet på landet havde sin helbredende virkning. Johannes fortalte, at gården med dens besætning på 16 køer, 4-5 søer og planteavlen på markerne ikke på sigt kunne give et tilstrækkeligt økonomisk afkast, så Johannes bibeholdt sit job som former, og Grethe måtte foruden at være medhjælpende hustru periodevis tage arbejde som hjemmehjælper på egnen. Grethe er i ordets betydning hjælpende hustru. For hun er den eneste af de to ægtefæller, som har forstand på driften af et landbrug. Johannes lægger ikke skjul på, at han ikke havde begreb om landmandslivet, og derfor – som en gang tidligere – ”måtte forlade sig på andre mennesker i sit liv”. I denne situation var det hustruen Grethe og hans naboer, som han lærte landbrugskunsten efter.

”Livets dessert”

Johannes får i 1969 ansættelse på Junckers Savværk (cellulosefabrikken) i Køge. Selvom Johannes nu får et job med skiftehold, befinder han sig godt både på fabrikken sammen med kollegerne og på gården i Rønnede. I 1991 går Johannes 64 år gammel på efterløn. Hjemme på gården tager Johannes sig på fuldtid af Grethe, som er ramt af alvorlig sygdom.

Vi besøgte Johannes den 3. maj 2006 på gården ved Rønnede, og da vi gik rundt om gården og nød den pragtfulde natur, afrundede Johannes med følgende ord:

”Nu nyder jeg livets dessert – børnebørnene”. Smukt og livsbekræftende.

Kilder:

"En dreng fra Vridsløselille – fragmenter af familierne Stolzenbach og Moths historie fortalt af Johannes Moth til Inga og Kurt Bach", 2006

Dansk Politistat (bind 2). Lokalhistorisk Samling Albertslund

Diverse folketællinger 1840-1921, specielt 1916-tællingen. Lokalhistorisk Samling Albertslund

Ejendomsregistranten. Lokalhistorisk Samling Albertslund

Johannes Moths privatarkiv

Kurt Bachs privatarkiv

Mundtlige kilder: Johannes Moth 1927-, Helga Nielsen 1917-, Inger Clausen 1914-

Øvrige medvirkende:

Anni og Bent Skovsbøl, Jørgen Hansen, og Hanne Berg

Johannes og Kurt i samtale om en svunden tid i Albertslunds historie. (Foto: Inga Bach, april 2006)